

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א

העולה לתורה

א) הקריאה כשמברך העולה את הברכה האחרונה, יש לו שוב להחזיק את שני עצי החיים בשתי ידיו.

ובני ספרד, [שהס"ת שלהם נמצא בתוך תיק] נוהגים להחזיק מטפחת בשני ידיהם על הס"ת בזמן שמברכים, כדי שלא לנגוע בקלף, ובזה גם מקיימים את מנהג האריז"ל לכסות את הכתב בזמן הברכה. ובזמן הקריאה נוהגים לאחוז בספר תורה בשתי ידיו, ולא בתיק כי אם ביריעה עצמה יד אחד מצד זה ויד אחד מצד זה, אבל צריך לאחוז אותה על ידי מפה של הספר תורה לא בידי ממש (כמו שהובא בכה"ח שם אות כ"ד).

ד) בני אשכנז נוהגים שבשעה שאומרים בברכה הראשונה "ונתן לנו את תורתו" לנענע קצת את ספר התורה, וכן בברכה האחרונה כשאומרים "אשר נתן לנו תורת אמת" (ע"פ המג"א שם ס"ק י"ב). אבל בני ספרד לא נוהגים בכך (כה"ח שם אות כ"ו).

ה) המג"א הביא שיש לנשק את הס"ת גם אחרי הקריאה. ורבים נוהגים לנשק במקום שסיימו שם את הקריאה, כמו שמנשקים לפני הקריאה במקום התחלת הקריאה (כדלעיל ס"ב). אבל אין צורך בזה, כי עיקר הטעם שמנשקים דוקא על יד המקום שקוראים בו הוא כדי להראות על המקום שעתידים לקרות בו [שצריך לדעת לפני הברכה, מאיזה מקום יקראו, כנ"ל] וטעם זה שייך רק לפני הקריאה, אבל אחר הקריאה כל ענין הנישוק הוא רק משום חיבוב מצוה, על כן אין נ"מ באיזה מקום הוא מנשק, ואין לנגוע כעת במקום האותיות, אלא במקום שאין אותיות, כגון בגליון שבין העמודים או על הקלף המגולל על העץ חיים, ויש הסוגרים מקודם את הס"ת ומנשקים אותו מבחוץ, כי בלא"ה יש לסגור את הס"ת לפני שמברך את הברכה האחרונה.

ו) אף שהבעל קורא מתוך הספר תורה בקול רם, מ"מ גם העולה לתורה צריך לקרוא מתוך הס"ת מלה במלה ביחד אתו, שלא יהיו ברכותיו לבטלה. ויש לו להשתדל לקרוא ביחד אתו גם עם הנגינות והטעמים ששומע ממנו. ולדעת המחבר בשו"ע (סי' קל"ט ס"ג), מי שאינו יודע לקרוא מתוך הס"ת ביחד עם הבעל

א) העולה לתורה, לפני שמברך על התורה, צריך הסגן או הבעל קורא להראות לו את המקום שצריך להתחיל לקרות משם, כדי שידע על מה הוא מברך.

ב) בשו"ע לא מוזכר שיש ענין לנשק את הס"ת לפני שמברך, וכן היה מנהג האריז"ל שהיה פותח ורואה ומברך, בלי לנשק את הס"ת. ויש הנוהגים כן גם היום. אבל הרבה נוהגים לנשק מקודם את הס"ת ע"י הטלית או מטפחת, משום חיבוב המצוה, וגם זה הוא מנהג ותיקין. אולם יש הנוהגים לנשק במקום הקריאה והיו אחרונים שהתנגדו לזה, שמא יבוא לידי מחיקת איזה אות של הס"ת ח"ו, ע"י שלוחץ עליהם עם הטלית, ע"כ צריך להזהר שלא ללחוץ חזק אלא לנגוע בנחת. והמדקדקים אינם נוגעים בטלית על האותיות עצמם, אלא בצדם, בריוח שבין העמודים, מול מקום הקריאה (וע"ע להלן ס"ה לגבי נשיקת סה"ת לאחר הקריאה).

ג) העולה לתורה צריך לאחוז בס"ת בשעת הברכה, כמו בכל דבר מצוה שיש לאחוזו בידו בזמן שמברך עליו. וסמכו זה על מה שנאמר ביהושע (א', ח') "לא ימוש ספר התורה הזו מפיך" דלשון "הזה" משמע שתופסה בידו.

יש בזה הבדלי מנהגים. בני אשכנז [שיש לס"ת שלהם עמודים שנקראים "עצי חיים", ובוולטים לחוץ מתחת לקלף של סה"ת] נוהגים להחזיק בשתי הידים בשני העצי חיים בזמן הברכה (סימן קל"ט מ"ב ס"ק ל"ה), ובסיום הברכה מוריד את יד שמאלו ורק מחזיק בעץ חיים הימני בזמן הקריאה, והבעל קורא מחזיק בשמאלי, ג"כ ביד ימינו. [ואם קשה לו לבעל קורא להחזיק בידו הימנית - כי הרי העץ חיים נמצא לשמאלו, או משום שהוא נוהג להצביע על מקום הקריאה באצבע של כסף, וזה הרי הוא מחזיק ביד ימינו, (וע' מזה להלן) - יכול להחזיק את העמוד של הס"ת, ביד שמאלו]. ואם העולה קורא בעצמו, אז יש לו להחזיק בשתי ידיו בשני העמודים עד גמר הקריאה [והיו מקומות שנהגו להחזיק את היריעה של הס"ת בהפסק טלית, ואינו מנהג מצוי כיום]. ובסיום

דיני קדימה בברכות

פתיחה¹

א. דין קדימה בברכות נחלק לשני חלקים. האחד הוא כאשר יש לפניו שני מיני אוכלים שברכותיהם שונות זו מזו, כגון שיש לפניו מין שברכתו מזונית ומין שברכתו האדמה, והנידון הוא על איזה מין יברך קודם, ובזה סדר הקדימה נקבע עפ"י חשיבות הברכה, שככל שהברכה חשובה יותר היא קודמת.

האופן הנוסף של קדימה בברכות הוא במאכלים שברכתם שווה, כגון שני מיני פירות העץ שהדין הוא שמברך על אחד ופותר את השני, ודין קדימה האמור כאן הוא על איזה מהמינים לברך. וכאן נקבע הדבר עפ"י חשיבות המאכל, דהיינו שמברך על המאכל החשוב יותר ופותר את השני הפחות חשוב, ולהלן יתבאר איזה דברים קובעים את חשיבות המאכל, ומה סדר החשיבות.

דין זה של קדימה בברכות, כתב המשנ"ב בשם האחרונים שהוא בגדר הידור מצוה, ולכן מי שעבר וברך לא לפי דיני הקדימה אין זה מעכב. אמנם כתב הפמ"ג שמי שאינו מקדים נקרא עבריין ועובר על דברי תורה ויתכן שהוא בר נידוי ומכת מרדות².

ומצינו בדין זה שני דרכים, יש שכתבו שדין הקדימה הוא קדימה בברכה, ויש שנקטו שהוא קדימה באכילה. ונפק"מ כאשר בירך לפי הסדר הנכון האם יש ענין לאכול לפי סדר הקדימה או שאחר הברכה יכול לאכול איך שירצה. ונפק"מ נוספת כשאינו מברך מאיזו סיבה האם צריך לאכול כפי סדר החשיבות או שכיון שאין ברכה אין כאן דין קדימה כלל.

דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל שהקדימה היא באכילה, ובזה יישב את דברי הגמ' בברכות שלמדה מהפסוק את סדר הקדימה, ולכאורה כיון שברכה ראשונה היא דרבנן היאך אפשר ללמוד סדר קדימה מהפסוק. אכן אם נאמר שסדר הקדימה הוא בעצם האכילה אתי שפיר, שהפסוק מלמד כשיש לפניו כמה מיני אוכלים איזה מהם יאכל קודם.

אכן הגר"ש וואזנר זצ"ל נקט שסדר הקדימה הוא בברכה, ולכן כתב שאותם הנוהגים בט"ו בשבט לאכול את הפירות לפי סדר הקדימה, לסלסול בעלמא עושים כן, שאחר שברך כסדר יכול לאכול איך שירצה.

סדר הקדימה בברכותיהם שוות

ב. היו לפניו שני מינים, ושניהם אותה ברכה, צריך לברך על המין שיש לו יותר חשיבות, והמין השני יפטר בברכת הראשון, וישנם כמה מעלות הקובעים את חשיבות המאכל, ונפרטם לפי הסדר.

שבעת המינים - היו לפניו שני פירות, אחד משבעת המינים ואחד אינו משבעת המינים, וכגון תמרים ותפוחים, מברך על התמר ופותר את התפוח, ואפי' התפוח שלם והתמר חצוי אפ"ה מברך על התמר, שמעלת מין שבעה קודמת למעלת השלם.

ואם שני הפירות משבעת המינים, וכגון שאוכל תמרים וענבים, מקדים את החשוב יותר. וסדר הקדימה הוא לפי הסדר בפסוק דהיינו: זית, תמר, ענב, תאנה, רימון³. ולפי"ז כשאוכל תמרים וענבים יש לו לברך על התמר ולפטר את הענבים.

שלם - היו שני הפירות ממין שבעה או שניהם אינם ממין שבעה, אם האחד שלם והשני חצוי יברך על השלם, ואפי' אם המין החצוי חביב לו יותר, וכגון שהיו לפניו תפוח ואגס, התפוח שלם והאגס חתוך, אעפ"י שהאגס חביב לו יותר מהתפוח יברך על התפוח ויפטר את האגס, דמעלת שלם קודמת למעלת חביב.

חביב - היו שני הפירות שווים בחשיבותם (שניהם מין שבעה או שניהם אינם מין שבעה) וגם שניהם שלמים או שניהם חצויים, יברך על המין שחביב לו יותר, וכגון שהיו לפניו תפוח ואגס חתוכים, והאגס חביב לו יותר מהתפוח מברך על האגס ופותר את התפוח.

ומה נחשב חביב, נחלקו הראשונים. דעת הבה"ג שהמין שחביב עליו בדרכ"כ הוא נחשב חביב, אעפ"י שכעת חפץ יותר במין השני. וכן דעת רוב הראשונים. ודעת הרמב"ם שחביב הוא מה שחביב לו באותה שעה.

ובמשנ"ב כתב שמסתימת המחבר משמע שדעתו לפסוק כדעת רוב הפוסקים שחביב נקרא מה שחביב אצלו בדרכ"כ, ולא מה שחפץ בו כעת. אמנם אינו צריך לאוכלו כולו מיד, אלא יכול לברך על המין שחביב עליו בדרכ"כ ולאכול ממנו מעט ואז יאכל את המין שחפץ בו כעת ואחר גמר אכילתו יחזור לאכול את המין הראשון.

נקי - אחר מעלת החביב הוא מעלת הנקי, דהיינו אם שניהם חביבים לו בשווה מברך על המין הנקי יותר. ואעפ"י שבדרכ"כ המין הנקי יותר הוא יותר חביב אצלו, וגדולה מזו כתב הבית יוסף שאם אומר שפת קיבר חביבה לו יותר מפת נקיה, בטלה דעתו. מ"מ אם שניהם נקיים אלא שהאחד נקי יותר מהשני, אם הפחות נקי חביב לו יותר הוא קודם. ואם שווים בחביבותם מברך על הנקי יותר. סי' קס"ח שעה"צ י"ב.

גדול - היו שני המינים שווים בחשיבותם, ושניהם יפים במידה שווה, יברך על הגדול ויפטר את הקטן יותר. עלה בידנו שסדר הקדימה בברכותיהם שוות הוא כדלהלן: מין שבעה, שלם, חביב, נקי, גדול. [והא

שמן ודבש". ולפי"ז היה צריך להיות הסדר חטיה שעורה גפן תאנה רימון זית תמר. אלא שכיון שיש בפסוק פעמיים את המילה ארץ לכן זית קודם לענבים, כיון שהוא הראשון בסמוך לארץ בתרא, ואחרי התמר שהוא שני לארץ בתרא. ואח"כ הגפן שהיא שלישית לארץ קמא.

1. שיעור שמסר מורנו הרב שליט"א במוצש"ק פ' משפטים. נכתב ע"י הרב אופיר נקר שליט"א, והיו הדברים לעיני מורנו הרב שליט"א.
2. משנ"ב סי' קס"ח סק"א, רמ"א סי' רי"א סוף סעיף ה', משב"ז סי' קס"ח סק"א.
3. נאמר בפסוק "ארץ חטיה ושעורה גפן תאנה ורימון ארץ זית

שהברכה מבוררת יותר היא חשובה יותר [ברכה מבוררת היינו ברכה שאינה כוללת מינים רבים]. ולכן ברכת שהכל אחרונה בחשיבותה כיון שברכת שהכל כוללת מינים רבים.

וכבר ידוע ומפורסם הסדר המג"ע א"ש. דהיינו המוציא, מזונות, גפן, עץ, אדמה, שהכל. רק נציין כאן בקצרה את המקורות לזה.

הרמ"א בסי' רי"א ס"ה כתב "ברכת המוציא קודמת לברכת בורא מיני מזונות וכל שכן לשאר ברכות" ופירש שם המשנ"ב משום שברכת המוציא חשובה יותר.

ובסעיף ד' כתב הרמ"א "מעשה קדירה מחמשת מיני דגן היא חשובה יותר מברכת היין". וביאר

המשנ"ב שברכת בורא מיני מזונות היא ברכה מבוררת כמו ברכת היין, וכיון שבפסוק חיטה ושעורה קודמים לגפן לכן ברכת מזונות קודמת לברכת בורא פרי הגפן.

ולא רק כשמברך מזונות על חיטה ושעורה אלא כל חמשת מיני דגן, ואעפ"י שלא הוזכרו בפסוק, מ"מ הם בכלל חיטה ושעורה.

אמנם לענין ברכת מזונות על אורז נחלקו הפוסקים אם יש לה קדימה. דעת הפמ"ג שאינו קודם לשבעת המינים, וכ"ש שאינו קודם לגפן, מאידך דעת האבן העוזר שסוף סוף ברכת בורא מיני מזונות היא חשובה יותר, ולכן גם כשמברך מזונות על אורז יש לו להקדימו לגפן ולהעץ על שבעת המינים.

גפן קודם לברכת בורא פרי העץ, גם זה ברמ"א שם שכתב שמה שתמר קודם לענבים היינו כשאוכלם כמות שהם אבל אם עשה מהם יין הוא קודם כיון שקובע ברכה לעצמו.

בורא פרי העץ ובורא פרי האדמה קודמים לברכת שהכל, כן מבואר בשו"ע בסעיף ג'. והטעם הוא כיון שברכת שהכל היא ברכה כוללת לכל המינים.

ברכת בורא פרי העץ וברכת בורא פרי האדמה נחלקו הראשונים. דעת הבה"ג שהעץ קודם לאדמה. ודעת רש"י והרי"ף שאין קדימה להעץ. ובשו"ע הביא בסתם את דעת רש"י והרי"ף, ואת דעת הבה"ג הביא בשם י"א.

ומטעם זה כתב המשנ"ב שאם שניהם שווים אצלו בחביבות ובחשיבות יקדים את בורא פרי העץ, לחוש לדעת הבה"ג, אבל אם יש מעלה למין האדמה יקדים לברך בורא פרי האדמה.

וסדר המעלות באופן זה, אינו כמו בברכותיהם שוות, שבברכותיהם שוות חשיבות מין שבעה קודמת למעלת חביב. אבל בזה חביב קודם למעלת מין שבעה, וכגון שיש לפניו מלפפון ותמר, והמלפפון חביב לו יותר מהתמר, יקדים לברך בורא פרי האדמה על המלפפון אעפ"י שהתמר משבעת המינים. דכל שאין ברכותיהם שוות מעלת חביב קודמת למעלת מין שבעה.

דחביב קודם לפני היינו דווקא כשהפרש בנקיות מועט, אבל כשהאחד טוב והשני גרוע אפי' אומר שהגרוע חביב לו אין שומעין לו וצריך להקדים את הנקי והטוב].

עד כאן נתבארו עיקרי הדברים, וכעת נפרט כמה דוגמאות המצויות, בתוספת נידונים שונים מדברי הפוסקים.

הנה עיקרי דינים אלו נתבארו בסי' קס"ח לענין פת, וכידוע ישנם חמשת מיני דגן וכולם נחשבים ממין שבעה, ואעפ"י שבפסוק הוזכרו רק חיטה ושעורה מ"מ כל חמשת מיני דגן בכלל, דכוסמין הוא מין חיטה, ושיבולת שועל ושיפון הם מיני שעורה.

וסדר הקדימה בחמשת מיני דגן הוא: חיטה, שעורה, כוסמין, שיבולת שועל, שיפון. ולכן אם יש לפניו שני לחמים, אחד מקמח חיטה והשני מקמח כוסמין, צריך לברך על הלחם מחיטה אפי' אם הכוסמין חביבים עליו יותר מהחיטין.

היו שניהם ממין חיטה, האחד שלם והשני חצוי, וכגון לחמניה שלמה וחצי פיתה, אפי' אם הפיתה חביבה לו יותר. צריך לברך על הלחמניה, כיון שמעלת שלם קודמת למעלת חביב.

היו לפניו שני פרוסות לחם, האחת גדולה והשניה קטנה יברך על הגדולה. ובלחם פרוס בד"כ אין זה מצוי כיון שכולם באותו עובי, אא"כ בפרוסה מהאמצע שהיא גדולה יותר מפרוסה מהקצה. לכן אם פורס חלה, ויש חתיכה אחת עבה וגדולה והשניה דקה יותר יש לו לברך על הגדולה מביניהם.

התמרים ושקדים, מברך על התמרים שהם ממין שבעה, ואפי' התמר חצוי והשקד שלם. חצי תמר ואגס שלם יש להסתפק האם התמר קודם, דאפשר כיון שהאגס הוא גם שלם וגם גדול יתכן שקודם לתמר. אמנם מסתימת הפוסקים נראה, שגם בזה מין שבעה קודם.

שקדים ובטנים, אם שניהם שלמים יברך על המין החביב לו יותר, כיון ששניהם אינם ממין שבעה ושניהם שלמים. ואם הבטנים חביבים לו יותר מצד הטעם, והשקדים חשובים לו מטעמי בריאות, דנו הפוסקים איזה מהם קודם. י"א שהחביב בטעם קודם, וי"א שהחשוב מטעמי בריאות קודם.

וכן אם יש מאכל מזין יותר אלא שהוא פחות חביב בטעם, כתב בקצות השולחן שיקדים החביב, אך אם שווים בחביבותם יש לו להקדים את המין המזין יותר.

מאכל ומשקה באופן ששוים מצד מעלתם, דעת הפמ"ג שאין קדימה למאכל על פני המשקה, אכן הערוך השולחן כתב שיש להקדים אכילה לשתיה.

סדר הקדימה כשאין ברכותיהם שוות

ג. מיני מאכל שונים שברכותיהם שונות זו מזו, סדר הקדימה נקבע עפ"י חשיבות הברכה. וככל

הוקדש לכבוד חתן הבר מצוה כמו **חיים** נ"י בן הרב **אוריאל ריגלר** שליט"א לרגל היכנסו בעול תורה ומצוות. יה"ר שיזכו לרווח ממנו ומכל יצ"ח רב נחת מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.
שמחת הבר מצוה תתקיים א"ה במוצ"ש פ' תרומה ה' באדר באולם שעי' ת"ת תשפ"ד (רח' הרב לנדא 13 בני ברק). בשעה 21:00

הוקדש לכבוד חתן הבר מצוה כמו **אברהם דוד** נ"י בן הרב **יהונתן פויכטונגר** שליט"א לרגל היכנסו בעול תורה ומצוות. יה"ר שיזכו לרווח ממנו ומכל יצ"ח רב נחת מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.
שמחת הבר מצוה תתקיים א"ה ביום שלישי ז' באדר באולם שעי' הדרת תורה' קבלת פנים בשעה 21:30

ולענין מעלת השלם הסתפק בשעה"צ (סק"ה) שהיה בברכותיהם שוות הסדר הוא: מין שבעה, שלם, חביב. א"כ כיון דחזינן ששלם קודם לחביב, ממילא באין ברכותיהם שוות שחביב עדיף ממין שבעה כ"ש ששלם עדיף ממין שבעה, ולפי"ז הסדר יהיה: שלם, חביב, מין שבעה. ומאידך אפשר לומר שכיון שבברכותיהם שוות רואים שמין שבעה עדיף על שלם, א"כ כיון שחביב קודם למין שבעה באין ברכותיהם שוות, כ"ש שהוא קודם למעלת השלם ולפי"ז הסדר יהיה: חביב, מין שבעה, שלם. והניח בצ"ע.

ולענין מעלת השלם הסתפק בשעה"צ (סק"ה) שהיה בברכותיהם שוות הסדר הוא: מין שבעה, שלם, חביב. א"כ כיון דחזינן ששלם קודם לחביב, ממילא באין ברכותיהם שוות שחביב עדיף ממין שבעה כ"ש ששלם עדיף ממין שבעה, ולפי"ז הסדר יהיה: שלם, חביב, מין שבעה. ומאידך אפשר לומר שכיון שבברכותיהם שוות רואים שמין שבעה עדיף על שלם, א"כ כיון שחביב קודם למין שבעה באין ברכותיהם שוות, כ"ש שהוא קודם למעלת השלם ולפי"ז הסדר יהיה: חביב, מין שבעה, שלם. והניח בצ"ע.

ולענין מעלת השלם הסתפק בשעה"צ (סק"ה) שהיה בברכותיהם שוות הסדר הוא: מין שבעה, שלם, חביב. א"כ כיון דחזינן ששלם קודם לחביב, ממילא באין ברכותיהם שוות שחביב עדיף ממין שבעה כ"ש ששלם עדיף ממין שבעה, ולפי"ז הסדר יהיה: שלם, חביב, מין שבעה. ומאידך אפשר לומר שכיון שבברכותיהם שוות רואים שמין שבעה עדיף על שלם, א"כ כיון שחביב קודם למין שבעה באין ברכותיהם שוות, כ"ש שהוא קודם למעלת השלם ולפי"ז הסדר יהיה: חביב, מין שבעה, שלם. והניח בצ"ע.

ולענין מעלת השלם הסתפק בשעה"צ (סק"ה) שהיה בברכותיהם שוות הסדר הוא: מין שבעה, שלם, חביב. א"כ כיון דחזינן ששלם קודם לחביב, ממילא באין ברכותיהם שוות שחביב עדיף ממין שבעה כ"ש ששלם עדיף ממין שבעה, ולפי"ז הסדר יהיה: שלם, חביב, מין שבעה. ומאידך אפשר לומר שכיון שבברכותיהם שוות רואים שמין שבעה עדיף על שלם, א"כ כיון שחביב קודם למין שבעה באין ברכותיהם שוות, כ"ש שהוא קודם למעלת השלם ולפי"ז הסדר יהיה: חביב, מין שבעה, שלם. והניח בצ"ע.

ולענין מעלת השלם הסתפק בשעה"צ (סק"ה) שהיה בברכותיהם שוות הסדר הוא: מין שבעה, שלם, חביב. א"כ כיון דחזינן ששלם קודם לחביב, ממילא באין ברכותיהם שוות שחביב עדיף ממין שבעה כ"ש ששלם עדיף ממין שבעה, ולפי"ז הסדר יהיה: שלם, חביב, מין שבעה. ומאידך אפשר לומר שכיון שבברכותיהם שוות רואים שמין שבעה עדיף על שלם, א"כ כיון שחביב קודם למין שבעה באין ברכותיהם שוות, כ"ש שהוא קודם למעלת השלם ולפי"ז הסדר יהיה: חביב, מין שבעה, שלם. והניח בצ"ע.

סיכום סדר הקדימה בקצרה

ה. ברכת המוציא קודמת לכל הברכות. היו לפניו כמה מיני לחמים, הסדר הוא חיטה שעורה כוסמין שיבולת שועל ושיפון.

ברכת בורא מיני מזונות קודמת לשאר ברכות. וגם בזה הסדר הוא כמו בפת דהיינו חיטה שעורה כוסמין שיבולת שועל ושיפון.

ברכת בורא פרי הגפן קודמת לעץ. בתוך ברכת בורא פרי העץ הסדר הוא זית, תמר, ענבים, תאנה, רימון. שאר פירות.

ברכת בורא פרי האדמה קודמת לברכת שהכל.

שני מינים שברכתם שונה סדר המעלות הוא: מין שבעה, שלם, חביב, נקי, גדול.

אין ברכותיהם שוות הסדר הוא המוגע"א"ש. אמנם בברכת בורא פרי העץ והאדמה, יש לו להקדים את החביב, ולאחריו מין שבעה (שלם ספק אם הוא לפני חביב או לאחר מין שבעה). היו שניהם שווים בחביבותם ובחשיבותם ובשלמותם יקדים ברכת בורא פרי העץ לברכת בורא פרי האדמה.

אלא שבגמ' דרשו מהפסוק "כל הנשמה תהלל י-ה" שמברכים על ריח. ומ"מ אין חשיבות ברכת הריח כחשיבות ברכת אכילה ושתיה.

ולענין מעלת השלם הסתפק בשעה"צ (סק"ה) שהיה בברכותיהם שוות הסדר הוא: מין שבעה, שלם, חביב. א"כ כיון דחזינן ששלם קודם לחביב, ממילא באין ברכותיהם שוות שחביב עדיף ממין שבעה כ"ש ששלם עדיף ממין שבעה, ולפי"ז הסדר יהיה: שלם, חביב, מין שבעה. ומאידך אפשר לומר שכיון שבברכותיהם שוות רואים שמין שבעה עדיף על שלם, א"כ כיון שחביב קודם למין שבעה באין ברכותיהם שוות, כ"ש שהוא קודם למעלת השלם ולפי"ז הסדר יהיה: חביב, מין שבעה, שלם. והניח בצ"ע.

ולענין מעלת השלם הסתפק בשעה"צ (סק"ה) שהיה בברכותיהם שוות הסדר הוא: מין שבעה, שלם, חביב. א"כ כיון דחזינן ששלם קודם לחביב, ממילא באין ברכותיהם שוות שחביב עדיף ממין שבעה כ"ש ששלם עדיף ממין שבעה, ולפי"ז הסדר יהיה: שלם, חביב, מין שבעה. ומאידך אפשר לומר שכיון שבברכותיהם שוות רואים שמין שבעה עדיף על שלם, א"כ כיון שחביב קודם למין שבעה באין ברכותיהם שוות, כ"ש שהוא קודם למעלת השלם ולפי"ז הסדר יהיה: חביב, מין שבעה, שלם. והניח בצ"ע.

ולענין מעלת השלם הסתפק בשעה"צ (סק"ה) שהיה בברכותיהם שוות הסדר הוא: מין שבעה, שלם, חביב. א"כ כיון דחזינן ששלם קודם לחביב, ממילא באין ברכותיהם שוות שחביב עדיף ממין שבעה כ"ש ששלם עדיף ממין שבעה, ולפי"ז הסדר יהיה: שלם, חביב, מין שבעה. ומאידך אפשר לומר שכיון שבברכותיהם שוות רואים שמין שבעה עדיף על שלם, א"כ כיון שחביב קודם למין שבעה באין ברכותיהם שוות, כ"ש שהוא קודם למעלת השלם ולפי"ז הסדר יהיה: חביב, מין שבעה, שלם. והניח בצ"ע.

אופנים שאין דין קדימה

ד. כתב התרומת הדשן דהא דאמרינן דאחד קודם לחבירו היינו שרוצה לאכול משניהם לכן יש להקדים החביב או החשוב, אבל אם אינו רוצה לאכול משניהם אינו מברך רק על זה שרוצה לאכול אעפ"י שגם השני מונח לפניו. והרמ"א הביא דבריו בסעיף ה'.

אופן נוסף מצינו בבית יוסף בסעיף ד' שכתב שאם מגישים לאדם כמה מינים בזה אחר זה, יכול לברך על המין שהגישו לפניו ראשון ואינו צריך להמתין למין השני אעפ"י שהוא קודם בסדר המעלות, ודקדק את לשון המשנה היו "לפניו" מינים הרבה, משמע דווקא כששניהם לפניו, אבל אם המין החשוב עוד לא הוגש לפניו אין צריך להמתין לו.

ובמשנ"ב בתחילת הסימן (סק"א) הביא את שני הדינים הללו בקצרה שדווקא כששניהם לפניו ודעתו לאכול משניהם יש דין קדימה.

אופן נוסף המוזכר בפוסקים הוא כאשר דרך בני אדם לאכול את המאכלים לפי סדר מסויים. וכגון שאוכל אורז ועוף, ולקינוח אוכל פרי, אעפ"י שברכת בורא פרי העץ קודמת לברכת שהכל, אינו צריך להקדים

4. ומן הדין היה צריך להיות שאין מברכין כלל על ריח וכשם שאין מברכים על שאר הנאות כגון ראיית נוף יפה או שמיעת קול נגינה,

לע"נ ר' אברהם ז"ל בן פרחא ע"ה נלב"ע ט' באדר תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ משה בן ישראל ז"ל נלב"ע ה' באדר ת.נ.צ.ב.ה.
לע"נ שמחה בת יוסף ע"ה נלב"ע ה' באדר ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת הרב אביגדור שאול וב"ב שליט"א לרגל היכנס בנם כמו ישראל מאיר נ"י בעול תורה ומצות. יה"ר שיזכו לרות ממנו ומנכ"ל יצ"ח רב נחת מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

נדבת הרב אברהם לימאוי וב"ב שליט"א לרגל השמחה השוריה במעונם בהולדת בנם אהרן נ"י בשעט"מ. יה"ר שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו רב נחת יהודית מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מיילי דמיטב ברו"ג

שמחת האירוסין ותקיים א"י"ה ביום ראשון ה' אדר באולם שע"י 'הדרת תורה' בשעה 22:00

זמירות שירות ותשבחות (א) (מעובד ע"פ ועדים)

מכיר אותו לפיכך נתת לו ויפה עשית" א"ל אם אתה אינך רוצה לתת לו הרשות בידך. הניחוהו לאותו סומא והם הלכו לדרכם.

כשהם הולכים בדרך פגעו במלאך המות אמר להם להיכן אתם הולכים? אמרו לו, לסחורה! והם לא ידעו שהוא מלאך המוות. מיד כאשר נגלה אליהם ואמר אני מלאך המות פחדו ונפלו על פניהם אמר מלאך המוות לראשון אתה נפדה ממות וקרא עליו המקרא הזה **"וְהִלֵּךְ לְפָנַי צִדְקָה כְּבוֹד ה' יֶאֱסָפָה"** וא"ל הואיל והקדמת צדקה מממונך בדרך תחיל עוד חמשים שנה.

אח"כ אמר לאכסנאי כבר סופך בידי והגיע יום מיתתך. מיד ענה וא"ל אני וחברי באנו יחד והוא חוזר לביתו ואני אמות בכאן?! א"ל הן! זה קדם ועשה צדקה משלו.

אמר לו: "א"כ הניחה לי ואלך ואעשה צדקה." א"ל: "שוטה שבעולם אדם פורש בים בספינה אם לא תיקן אותה בארץ מה עושה בפנים ובתהומות כשבאים עליו גלי הים, כן מי שלא תיקן עצמו בחייו מה יעשה במיתתו ועכשיו מה שעשית עשוי מכאן ואילך אין לך כלום שהגיע זמנך למות".

אמר לו: "א"כ המתן לי עד שאלך לספר בשבחו של מקום על מה שעשה עמי", א"ל: "מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של מקום יוסיפו שנותיך לקיים מה שנאמר **"וְהִלֵּךְ לְפָנַי צִדְקָה"**."

מתנה גדולה ונשגבה מוסר בידינו המדרש, מכוחו של אותו אדם שאימת המוות עוררה אצלו דרך חדשה של ישועה והצלה, שעמדה אפילו כנגד גזר דין גמור של מלאך המוות, כל מעשי צדקותיו ורצונו לשוב בתשובה כעת לא יכלו לבטל את גזר הדין.

אבל! יש מעין של ישועה במה שאדם מבקש זכות "לחיים חדשים" שבהם הוא מתחייב לפרסם שבחו של הקב"ה בעולם, גזר הדין נפסק על ה"חיים הקודמים" אבל אפשר לזכות ב"חיים חדשים" ע"י שמשבחים ומזמרים לה! **"בְּשָׂרוֹ מִיּוֹם אֶל יוֹם יְשׁוּעָתוֹ"**. מלאך המוות שדחה את הטענות הקודמות: לקיים מצוות מעכשיו והלאה אי אפשר. צריך זכויות קודמות! ומ"מ קיבל את ההבטחה לזמירות ושבחות מכאן ולהבא! האם יש בכוחנו להודות לד' יתברך על "מתנת החיים" החדשה הזו?

ומאין שאב אותו אדם את מי הישועה? כנראה, מפסוקים מפורשים שאנו אומרים: **"מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד ... "ה' בְּרָצוֹנָה הִעֲמִדְתָּה לְהַרְרֵי עוֹ, הַסְתַּרְתָּ פָנַיךָ הַיְיָ מִי נִבְהַל".** אוי! הסתרת פני ה', מי יוכל לעמוד? **"אֵלַיךָ ה' אֶקְרָא וְאֶל אֲדֹנָי אֶתְחַנֵּן"** אבל יש פתרון: **"מִה בָּצַע בְּדַמִּי, בְּרַדְתִּי אֶל שְׁחַת, הַיּוֹדֵךְ עִפְר הַיְגִיד אֲמַתְךָ?"** **"לְמַעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד (הַנְשֵׁמָה) וְלֹא יָדַם, ה' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אֲדַבְּרָךְ!"** המבטיח לשבח את ה' ומתמיד בשבחים - יזכה: לעולם אודך!

והראני הרב מזרחי את דברי האור החיים (קורח, ט"ז כ"ב) שהשבח הגבוה ביותר שיש בכל העולמות הוא **"השיר והשבח העולה מהנשמות אשר הם בעולם הזה, אשר הם תוך הבשר והוא (הבשר) מונעם מהכיר ה', והם (הנשמות) מתעצמים לאהוב את ה' ולשבחו ולהודות למאמרו. זה עליון וקָשׁוּק אצל הבורא למעלה מהכל"** ואפילו יותר מהשבח שמשבחים הצדיקים אחרי פטירתם.

וטען משה רבינו לפני ה' יתברך, שאם אתה ממית את ישראל, אתה חסר את השבח שישראל משבחין לך! וא"כ אותו אדם טען למלאך המוות את טענת משה רבינו, שיתן ה' חיים לעם ישראל כדי שיוודו וישבחו לו.

"משנכנס אדר מרבין בשמחה". והפעם זוכים אנו במתנת השמחה של חודש אדר בבחינה מסויימת של **"מוֹצֵיא אֲסִירִים בְּפוֹשְׁרוֹת"** שפירשה הגמרא (גירסא בסנהדרין כ"ב.) **"אל תיקרי בכושרות" אלא "בכי ושירות" דהיינו שיוצאים מבכי אל שירות"**.

מצד אחד אנו חווים **"הַמְּבִיט לְאָרֶץ וְתַרְעֵד"** ו"לא ניתנו רעמים אלא לפשט עקמימות שבלב" ומצד שני **"צְדוֹ צְעָדֵינוּ מְלַכֵּת בְּרַחֲבֵינוּ"** מפחד מידת הדין. ומכאן אל שמחת חודשי אדר וניסן, החודשים של ניסי פורים ופסח (רש"י תענית סוף כ"ט.) שבהם מזלם של ישראל גובר על מזל הגוים.

לא אלמן ישראל וגדולי ומאורי הדור, רבותינו שליט"א מעוררים אותנו על תשובה. מרן הראש ישיבה הג"ר גרשון אידלשטיין שליט"א חוזר ומורה להתחזק בבין אדם לחבירו ובלימוד המוסר. ואנו? לבותינו מפרפרים אנה ואנה ואנחנו לא נדע מה נעשה.

הרה"ג רבי יצחק קולודצקי שליט"א נכנס לפני שנים אל הקודש, אל גדול הדור מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, אחרי האסון הנורא שבו נרצחו על קידוש השם עשרות יהודים בליל הסדר במלון פארק בנתניה, ושאל: מה לעשות?

ענה לו הגרי"ש: להתפלל! והקשה - והרי אנו מתפללים? - השיב לו הגרי"ש: כן, אבל צריך לקיים **"הָבֹו לַה' כְּבוֹד"**, להקדים לבוא קצת לפני התחלת התפילה ולהשתפך בזמירות ותשבחות להודות לה'.

ועוררנו הרמב"ן (סוף בא) **"שאינו לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין קל עליון חפץ בתחתונים, מלבד שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפילות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפילת הרבים זהו, שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לא-ל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו: **"בריותיך אנחנו"** ומוסיף הרמב"ן (ע"פ ירושלמי והמפרשים תענית, ב' א') **"וַיִּקְרָאוּ אֶל אֱלֹקִים בְּחֻזְקָה"** ... 'חציפא (חצוף) נצח לבישא (לעניו) - כלומר שכשבאים לעשות תשובה וקוראים בקול גדול שהוא כחוצפה, מ"מ יש בזה ניצחון על מידת הענווה ואפילו כלפי שמיא מהני (אפילו כלפי שמים מועיל) נורא! ועפ"ז יש לנו להתגבר בשפיכת הלב לפני יוצרנו במיוחד בימים אלו.**

בואו ונתענג ב"לשון נופל על לשון": **הנביא** צפניה (ג', ו) פונה אלינו כאן והיום: **"הַכְרַתִּי גוֹיִם נְשַׁמּוּ פְּנוֹתָם (נחרבו מגדליהם הגבוהים) ... נִצְדוּ (שממו) עֲרֵיקָם מִבְּלֵי אִישׁ ... אֲמַתִּי: אַף תִּירָאֵי אוֹתִי (כנסת ישראל תיראי ממני) תִּקְחֵי מוֹסֵר!"**

הלוואי ונאזין לדברי הנביא **"שנצדו"** ערי הגוים בחטאם ואז לא יהיו צעדינו שלנו "צדים" ברחובותינו. וכנגד **"נְשַׁמּוּ פְּנוֹתָם"** נשורר בכל בוקר **"פינות** (השרים הגבוהים) צבאו קדושים רוממי ש-די תמיד מספרים כבוד ק-ל וקדושתו".

חזיון גדול להשגת ישועה לנו ולכל ישראל נקבל מאוצר מדרשים (עמ' של"ד - הובא ב"ארחות יושר" לגר"ח קניבסקי באות ג' - גמילות חסדים) מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך בסחורה ראהו אכסנאי א"ל רבי ומורי אם רצונך אבא עמך א"ל בא עמי בשלום הלך עמו.

כשהיו הולכים בדרך פגעו באדם אחד שהיה סומא בשתי עיניו והיה יושב קרוב לעיר, מיד הוציא סלע אחד ונתן לו. אמר לאכסנאי שהיה הולך עמו "תן לו גם אתה כמו שנתתי אני" א"ל "איני נותן לו כלום, שאיני מכירו כמו שאתה

"מרכים בשמחה"

וכן כתב בכד הקמח לרבנו בחיי (ערך שמחה) על פסוק זה 'נצטוונו בזה להתפלל לפני ה' יתברך, ולעשות כל מצוה, ולהמנע מכל עבירה, בשמחה גדולה מאד מאד".

נמצא מבואר שהשמחה הרצויה בעבודת ה', היא השמחה בעשיית המצוות ובאהבת הקל שציוה בהן. ושמחה זו היא משובחת. וזו היא הדרך בעבודת ה', לקיים את המצוות מתוך שמחה.

וכבר ידוע מה שהביא המשנה ברורה (תרס"ט ס"ק יא) מההקדמה לספר חרדים "גילה הרב החסיד המקובל ר' יצחק אשכנזי ז"ל (האר"י ז"ל) לאיש סודו, שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי החכמה ורוה"ק, הוא בשכר שהיה שמח בעשיית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית". ובארחות יושר (ערך שמחה) הביא בשם החיד"א, שהשכר על השמחה במצוה מקבלים בעוה"ז.

השמחה במצוות – מצוה בפני עצמה

ומבואר עוד בדברי הרמב"ם הנזכרים, שהשמחה במצוות היא עצמה עבודה גדולה, ואינה רק אמצעי לסייע לקיום המצוות ועבודת ה'.

וכן כתב הרבנו בחיי (במדבר פ"ד פסוק כ"ב) "וידוע כי השמחה במעשה המצוות, מצוה בפני עצמה. וכשם שהמצוה עבודה להי"ת כך השמחה של מצוה נקראת עבודה, שנא' 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה' וכתוב 'עבדו את ה' בשמחה', ביאר כי השמחה שלימות העבודה".

ובנצ"ב (העמק דבר שמות פ"ה פי"ד בהרחב דבר) "תכלית השלמות של אדם, היא המעלה להיות דבוק בה' מתוך שמחה של מצוה", פסגת הדבקות בה' היא מתוך שמחה של מצוה.

וההסבר לכך שבעבודת השמחה במצוות יש דבקות בה' יתברך, יסודו בדרך המביאה לשמחה זו וכדלהלן.

הדרך המביאה לשמחה של מצוה

כתב הכוזרי (ב, נ) "... השמחה במצוותיו ובתורתו צריכים מחשבה והכנה, שתשמח במצוה עצמה מאהבתך המצוה בה, ושתכיר מה שהטיב לך בה". מבואר שהמביא לשמחה במצוות זה חיזוק האהבה להי"ת שזיכה את ישראל במצוות, ומתוך אהבה זו הוא שמח במצוה. וכן כתב המסילת ישרים (פי"ט) "השני הוא השמחה והוא עיקר גדול בעבודה, והוא מה שדוד מזהיר ואומר 'עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה' וכו', כי זאת היא השמחה האמיתית, שיהיה לבו של האדם עלו על שהוא זוכה לעבוד לפני אדון יתברך שאין כמוהו, ולעסוק בתורתו ובמצוותיו שהם השלימות האמיתית והיקר הנצחי. ואמר שלמה במשל החכמה 'משכני אחרך נרוצה, הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך', כי כל מה שזוכה האדם

"משנכנס אדר מרכים בשמחה" - בימים אלו אנו מצווים על ריבוי השמחה, וכמו שנפסק להלכה במשנה ברורה (סי' תרמ"ו ס"ק ח).

ובגמ' (תענית כט.) "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרכין בשמחה" מבואר שיש השוואה בין חודש אדר לחודש אב, ומבאר הרב דסלר (מכתב מאליהו ב' 123) שכמו שבחודש אב תיקנו חז"ל מהלך של מיעוט השמחה מיום ליום, כך בחודש אדר זה מהלך של ריבוי השמחה מיום ליום, וכל יום יש ציווי להרבות בשמחה יותר מהיום הקודם.

שאלות בכירור ענין השמחה

נעמיד כמה שאלות בכירור ענין השמחה בימים אלו:

- א. מהי השמחה שהצטוינו עליה בימים אלו.
- ב. מהו הקשר בין הניסים שנעשו לאבותינו בחודשים אלו, לבין חיוב השמחה.
- ג. מה הביאור בציווי לשמוח, והרי לכאורה השמחה תלויה במצב רוח, וכשאינו לו מצב רוח של שמחה איך ישמח.

ד. כתב הרמב"ם (פ"ב מהל' מגילה הי"ז) "מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים הללו דומה לשכינה".

ויש להתבונן בדברי הרמב"ם, מה הביאור בכך שעל ידי מעשים אלו נחשב הדבר "שמחה גדולה ומפוארה", דהיינו שיש שמחת פורים רגילה ויש שמחת פורים שהיא גדולה ומפוארה, וזה על ידי עשיית הצדקה. דאמנם מצוה גדולה וענין חשוב הוא לשמח עניים ואומללים, אבל מה השייכות בין עשיית הצדקה לשמחת הפורים שהיא משלימה ומגדלת ומפארת אותה.

השמחה המשובחת – שמחה של מצוה

בגמ' בשבת (דף ל ע"ב) "וְשִׁבְחֵתִי אֲנִי אֶת הַשְּׂמֵחָה" (קהלת ח' א') - שמחה של מצוה, "וְלִשְׂמֵחָה מֵה זֶה עֲשֵׂה" (קהלת ב' ב') - זו שמחה שאינה של מצוה. מבואר שיש שני סוגי שמחה, יש שמחה רצויה שעליה נאמר "וְשִׁבְחֵתִי אֲנִי אֶת הַשְּׂמֵחָה", ויש שמחה לא רצויה שעליה נאמר "וְלִשְׂמֵחָה מֵה זֶה עֲשֵׂה". והשמחה המשובחת היא שמחה של מצוה, ופירש רש"י 'כגון הכנסת כלה', והיינו שמחה בדבר שהוא מצוה.

וכלול בזה גם שמחה בעצם קיום המצוות, וכמבואר ברמב"ם (סוף פ"ח מהל' לולב) "השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה ובאהבת הקל שציוה בהן, עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנא' 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב".

נדבת הרב אהרן שניידמן וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם באירוסים בתם 'תחי' עב"ג הבה"ח חיים דן גולדבלט הי"ו בשעט"מ. יה"ר שיהא הזיווג עולה יפה ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

נדבת הרב יעקב קאהן וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בנם נ"י. יה"ר שיזכו להכניסו בביתו של אאע"ה בעתו ובזמנו ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים ויראו רב נחת יהודית מכל יצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג.

ענין השמחה בחודש אדר

ועתה נבוא לענות על השאלות שפתחנו בהם, שעל פי המבואר נראה, שהשמחה שהצטוונו עליה בחודש אדר היא שמחה של מצוה, שהרי הבאנו מהגמ' בשבת שרק שמחה זו היא משובחת.

והשייכות של שמחה של מצוה לחודש אדר יתבאר ג"כ על פי האמור. שהרי הטעם שמשנכנס אדר מרבים בשמחה פירש רש"י (תענית כט.). "ימי נסים היו לישראל פורים ופסח", והיינו שבהם נעשו נסים לישראל, ובהם יש גילוי ההסתר, ומתגלה כבוד שמים בעולם, וההכרה בגדלות הבורא מביאה את השמחה במצוות וכמתבאר לעיל, וע"כ בזמן זה הצטוונו לחזק בלבבנו את ההכרה הזו, ולהרבות בשמחה של מצוה, דהיינו שמחה בדבר של מצוה כהכנסת כלה, והשמחה במצוות עצמם. וברש"י בשבת (פח.). "הדר קיבלוה בימי אחשוורוש - מאהבת הנס שנעשה להם" שכאשר מגבירים את אהבת ה' על ידי הגילויים בניסים, ממילא יש שביעות רצון וסיפוק בקיום המצוות מאהבה, וזו היא השמחה המיוחדת בחודש אדר.

ובכך יתבארו דברי הרמב"ם שפתחנו בו, והקשינו מה השייכות בין להאכיל אביונים לשמחת הפורים, שע"י הצדקה שמחת הפורים נעשית לגדולה ומפוארה. והביאור בזה שמכיון שהשמחה שדיברו בה היא שמחה של מצוה מתוך אהבת ה', והיא דרגה בקירבת ה', הרי שכל התקדמות באותה קירבה היא מגדלת ומפארת את השמחה. וכאשר שמח ביום הפורים במאכל ומשתה ומשלוח מנות זו שמחה שלו עם עצמו, וזו דרגה בפני עצמה, אבל כאשר שמח במתנות לאביונים, ומרבה לשמח אומללים ולהרנין לב אלמנות, והוא הולך בדרכי ה' שכשם שהוא משמח כן אנחנו משמחים, זו קירבת ה' בדרגה גבוהה יותר, וזו "שמחה גדולה ומפוארה".

ונתבאר שהדרך המביאה לשמחה זו היא ההתבוננות באהבת ה' וגדלותו, וזה ע"י ההתבוננות בניסים שעשה לנו בימים אלו. ומתוך התבוננות זו וההכרה במעלת המצוות, מגיע האדם לשמחה גדולה בכל מצוה ומצוה, ובלבד שיהיה שמח בחלקו ושלים בליבו עם רצון ה' וקיום מצוותיו.

מובא בשם הגר"א שחדשי השנה מסודרים לפי השבטים (לפי הדגלים), וחודש אדר הוא חודש של נפתלי, שעליו נאמר (דברים לג-כג) "נִפְתָּלִי שֶׁבַע רְצוֹן וּמָלֵא בְרַפְתָּ ה'", ונאמר (בראשית מט-כא) "נִפְתָּלִי אֵיילָה שְׁלָחָה הַנְּתָן אֲמָרֵי שֶׁפָּר" ובתרגום תירגם שמברך ומודה להקב"ה על מה שיש לו, ולכן יש בו שמחה.

ולכך העבודה שלנו בימים אלו של חודש אדר היא, להתבונן בניסים ועי"ז לחזק את האמונה שכל מה שה' עושה הוא טוב בשבילנו, ולהיות שלם בלב עם עבודתו יתברך, ושמח בחלקו הרוחני, ובכך מגביר בליבו את השמחה של מצוה, ומתדבק עוד ועוד בבורא יתברך, וכך נוכל להכנס ליום הפורים בהכנה הראויה.

ליכנס יותר לפנים בחדרי ידיעת גדולתו יתברך, יותר תגדל בו השמחה ויהיה לבו שש בקרבו... "מבואר שהדרך להגיע אל עבודת ה' בשמחה, היא להתבונן באהבת המצוה, ובזכות הגדולה שנתן לנו את תורתו לעסוק בה, ואת המצוות לקיים אותם. ונמצא שהשמחה במצוות היא אהבה ושמחה בהי"ת, וזהו דביקות בהי"ת עד כדי דברי הנצי"ב הנ"ל "תכלית השלמות של אדם, היא המעלה להיות דבוק בה' מתוך שמחה של מצוה".

תחילת העבודה להיות מרוצה במצבו

והנה כתב המהר"ל (נתיב התורה פ"ד) "כי כל שמחה (היא) כאשר הוא שלם ואין לו חסרון, ומפני השלימות נמצא השמחה, והפך זה ההפסד גורם אבל ותוגה". מבואר שכאשר יש לאדם את השלימות הוא שמח, וכאשר חסר לו הוא עצב, ועל כן בשביל שהאדם יהיה בשמחה צריך שיהיה שלם.

נמצא, שכאשר האדם שלם בליבו עם רצון ה' וקיום מצוותיו, אזי הוא שמח. וכאשר יתבונן באהבת המצוה, ובמעלת התורה והמצוות, יתגבר בליבו הרגשת השלימות עם רצון ה' ומצוותיו, ויתגבר בו השמחה, והשלימות הזו בליבו היא דביקות בהי"ת.

ולצורך זה צריך להיות גם ברוחניות שמח בחלקו, ומרוצה וטוב לב במצבו. כיון שאם כל ימיו ירגיש חסרון במה שלא זכה עדיין, השמחה תהיה ממנו והלאה. ורק אם טוב ונעים לאדם במצב שבו ה' יתברך שם אותו, וטוב לו עם רצון ה', אז הוא שמח ודבוק בו. ובספר כל בו (ס' ע"ה) כתב לשון חריפה "כ"י היגון סותם מקום הנפש, והוא מחיצה מפסקת בינה ובין אלקיה".

והמשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל כתב במכתב (מכתבים, כ"ד) "וכאשר אין הנבואה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, כן אין הקטן משיג תועלתו, אשר גם מצבו הוא איזה קירוב לשכינה, רק מתוך מצב של ידיעה של הצלחה, אשר זאת הוא נחשב לשמחה של מצוה".

ובהמשך דבריו שם "וזאת היא עיקר הראשי לעבודת האדם ולהצלחתו האמיתית, להיות תמיד במצב של רצון".

ובמקום אחר [ח"ז ע' שפ"ה] "אמנם המרוצה ושמח בחלקו יכול להגיע אל השלימות, מצוה גוררת מצוה וכן הלאה עד זכותו הסופית בעוה"ב. נמצא, ראשית העבודה המוטלת עלינו להיות שבע רצון במצבנו ומעמדנו הרוחניים".

נמצא שתחילת עבודת השמחה היא, שירגיש בליבו 'טוב לי עם התורה והמצוות, אני שלם ברצוני עם עבודת הי"ת'. וזה על ידי התבוננות באהבת המצוה, ולהכניס בלב שכל דרכי ה' הם לטובתינו, וכל המצוות שצוינו הם לזכותינו ולגדל אותנו, ולקרב אותנו אליו יתברך. וע"י התבוננות זו והשלימות בלב יגיע לשמחה גדולה בכל מצוה ומצוה, ובוזה הוא דבוק בהי"ת, שזה תכלית כל העבודה.

הכתב. ב. כדי שהעולה לתורה שאינו מומחה בקריאה כמותו יוכל ג"כ לקרוא ביחד איתו מתוך הכתב. ואם לא עשה כן, לפעמים זה פוסל את הקריאה לגמרי ולפעמים הקריאה כשרה בדיעבד, ויתכן רק בדיעבד גדול (ולא נכנסנו כאן לפרטים כדי שלא להאריך).

י) ומצוי שחלק מן הציבור ממהרים ומזרזים את הבעל קורא לקרוא מהר בטענה של "טירחא דציבורא". אבל על הבעל קורא להלכה, כי לזה נעשה שליח - להוציא את הציבור, והציבור רוצים לקיים את המצוה לכתחילה וגם בהידור ולא רק בדיעבד. ואדרבה אם הוא קורא באופן שלא יצאו ידי חובתם אין לך טירחא דציבורא גדול יותר מזה, שקהל גדול שתקו והקשיבו לשעה שלימה או אפילו רק לחצי שעה בחינם, כי לבסוף לא יצאו ידי חובתם. ואף אם יצאו בדיעבד, הרי אין זה רצונם כלל, ואחריות כל הציבור מוטלת על הבעל קורא - ומי יוכל לקחת על עצמו אחריות דרבים. והקורא בתורה כהלכתה מאריכין לו ימיו ושנותיו (ספר האשכול הל' קריאת התורה סו"ס י"ח).

קורא, אין להעלותו לתורה. אולם דעת הרמ"א היא להקל בזה, ובספר כה"ח (שם אות ט"ו) מביא שהרבה מקהלות בני ספרד ג"כ נהגו להקל בזה. אבל לכתחילה ודאי שחייב העולה לקרוא.

ז) לכתחילה צריך העולה לקרוא את כל פסוקי עלייתו מתוך הספר תורה, בלחש, יחד עם בעל הקורא. ומ"מ אם קשה לו לקרוא את הכל, די שיקרא ג' פסוקים עמו, והשאר ישמע מפי בעל הקורא (כן הובא בשם הגר"ש דבליצקי זצ"ל בספר הנהגותיו 'דרך ישרה' פרק ל"ט סכ"ה ובנספחים שם סימן י').

ח) אין העולה צריך לקרוא בקול אפילו בכדי להשמיע לאזניו, אלא מספיק לקרוא בשקט שלא ישמיע לאזניו, ואדרבה זה עדיף, שלא להפריע לקריאת הבעל קורא. ובב"י (בסי' קמ"א) כתב ע"פ הזוהר שאסור לו להשמיע לאזנו, אלא צריך לקרוא ביחד עם הבעל קורא, בשקט דוקא.

ט) לכן חובה על הבעל קורא שלא לקרוא מהר. א. כדי שיהיה בטוח בעצמו שקרא כל מלה מתוך

זמירות שירות ותשבחות המשך מעמוד 5

לקבלות כאלו ואחרות חובה לצרף עוד קבלה יסודית: ושוב: קבלה "קטנה", וזה דבר הקבלה: ללמוד כל יום חמש דקות מוסר. היום ישנן חוברות קטנות של ספרי מוסר, שקל לקחתן לכל מקום. ולהקפיד: לכל הפחות עד ר"ח ניסן הבעל"ט חמש דקות מוסר בכל יום!

וקצת תוכחת מוסר: יש שאומרים "קשה לנו לקום". אפשר להבין אותם. אבל! מה עם לתת לה' כבוד להקדים לבוא שתי דקות לפני מנחה! תמיד! ולפני ערבית תמיד! פה כבר אין "תירוצים", לא כן?

הבה נתחזק בדברי הרמב"ם (בסוף הקדמת מנין המצוות "ליד החזקה") "וצו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקב"ה ותשועות שעשה לנו, והיה קרוב לשועינו כדי לברכו ולהללו, וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה: "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אלו פה" אלקינו ככל קראנו אלו" "שירו לו זמרו לו".

עוד מקור מצאנו בהלל: "לא אמות כי אֶחֱיה וְאֶסְפָּר מֵעֵשִׂי יָהּ", כלומר סיפור שבחי ה' פודה ממוות ונותן חיים לאדם! וכן: "לא הַמַּתִּים יְהַלְלוּ יָהּ וְלֹא כָּל יְרֵדֵי דוֹמָה, וְאֶנְחַנּוּ נְבֻרָה יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ".

קבוצת אברכים נתוועדו לחשוב: מה לעשות למעשה?

היצר הרע מלך זקן וכסיל פועל בשיטותיו הוותיקות: כן, כן, תעשו תשובה על זה "ועל זה" ועל הכל... והתוצאה: אזלת יד! ואפסה תשובה!

מסתבר איפוא, שבמהלך התשובה כדאי לקבל "ענין קל", וראשית כל לזמן קצר: למשל, להתחזק בהתמדה בחצי שעה ראשונה של הסדר למשך שבוע או עשרה ימים. אחר קיבל: להשתדל לקום לתפילה חמש דקות מוקדם כל יום במשך שבועיים, ולשבח לה' בכל לב. שני קיבל: להכין ספר וללמוד בו שתי הלכות בכל סעודה למשך חודש. שלישי קיבל: לשמור על קדושת העיניים בכל יציאה לרחוב במשך שבוע. אברך אחר קיבל: שלא להסתכל בעיתון קודם השקיעה של אותו היום, וכו' וכו'.

נדבת הרב **יעקב אוקטין** וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בנם נ"י. יה"ר שיזכו להכניסו בבריתו של אביו ובעתו ובזמנו ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירור רב נחת יהודית מכל יוצא"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג. שמחת השלום-זכר' תתקיים א"ה בליל שב"ק בביתם (רח' צאלון 12). הברית תתקיים א"ה ביום ראשון בשעה 13:30 בביהמ"ד 'שערי תפילה'

הוקדש לע"נ מרת **חנה נוצה** ריגלר ב"ר **שמואל** ע"ה נלב"ע ט' באדר תשמ"ו ת.נ.צ.ב.ה.

בליל שבת קודש בין קבלת שבת למעריב ישאו דברים הרבנים הגאונים זכרון אליהו - מורנו הגר"י טשזנר שליט"א קויטי ה' - מורנו מרא דאתרא שליט"א אילת השחר - הרב אבינועם טאובנר שליט"א חניכי הישיבות (שושנים) - הרב בצלאל שנברגר שליט"א חניכי ישיבות (פרויקט) - הרב ישראל שמחה אברמסון שליט"א שויתי ה' - הרב צבי וילנסקי שליט"א רב ביהמ"ד שערי תפילה - הרב רפאל לוי שליט"א תפארת תורה - הרב ניב אלג'ם שליט"א

שיעורי מורנו הגר"י טשזנר שליט"א
שיעורי שובכ"ם - בענין 'טבילת כלים' להלכה ולמעשה
הערב יום חמישי בשעה 22:10 בכיהמ"ד קויטי ה'

הלכות ברכות - ברכת שהחיינו
מוצאי שבת 21:15 - 20:30 בבית הכנסת קויטי ה'
בזמננו מצוי בשווקים פירות אפי' שלא בעונת גדולם (בגן ענבים המוכרים מת"ל ביהמ"ד) האם יכרז עליהם שהחיינו בקיץ?

דף היומי בהלכה - הלכות תפלה
בימים א' - ה' 21:00 - 20:30 בבית הכנסת קויטי ה' (היכל שמואל)
מהנלמד השבוע בשיעור "דף היומי בהלכה": האם מותר לענות 'דברים שקדושה' בברכת שמע קולנו, כמו שמוהר"ל לבקש צרכיו? מהנלמד בשבוע הבא בשיעור: הנוסע ברכב בשבת מחמת פיקוח נפש, האם תפלת תפילת הדרך?

לתשומת לב הוצאות הדפסת הגליון מרובות. לתרומות, הקדשות והנצחות 0527679598 או בנדירים פלוס: עניינים נחוצים - תורת רבותינו שבדרום